

۵ توصیه رهبر معظم انقلاب در مورد اجرای سند تحول بنیادین

سند تحول باید به روزرسانی مستمر و حمایت شود

قرارگاه اجرای سند تحول، ویرایش اول مدرسه‌ای سند تحول را رونمایی کرد. علی پارسائیان، مشاور وزیر در اجرایی‌سازی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش با اشاره به این ویرایش و دستورالعمل‌های مدرسه‌ای گفت: در این طرح نشان داده شده است در مدرسه باید چگونه عمل شود. محیط مدرسه در راستای سند تحول چه ویژگی‌هایی دارد.

پارسائیان معتقد بود با این طرح الگوی مفهومی برای اجرای سند در مدرسه تعریف شده است، با این حال هنوز هیچ طرحی برای اجرای سیاست‌های کلی و جزئی سند تحول در مدارس اجرایی نشده است. مدرسه که در سند تحول باید مستقل و برخوردار از قدرت تصمیم‌گیری باشد هنوز چشم‌انتظار سیاست‌های ابلاغی است.

در نقشه راه، شاخص‌های قابل اندازه‌گیری معین شود که بر اساس آنها پیشرفت اجرای سند دائماً رصد شود

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش شامل اهداف کمی و کیفی بسیاری است. اگر برای بررسی میزان تحقق اهداف کمی، شاخص‌های قابل اندازه‌گیری وجود دارد، برای رصد میزان تحقق اهداف کیفی، راهی جز تعریف یکسری شاخص‌های قابل اندازه‌گیری نداریم.

در طول ۱۰ سال اخیر تمامی مقامات آموزش و پرورش بر اجرای سند تحول تأکید داشتند اما همان‌طور که زارماد صحرایی، سرپرست وزارت آموزش و پرورش بر آن اذعان کرده است، بسیاری از این سیاست‌ها در تک مدرسه قابل مشاهده نیست.

همین مسئله نشان می‌دهد تعیین شاخص‌های قابل اندازه‌گیری تا چه حد می‌تواند اجرای سند را به دور از شعارزدگی و ادعای مسئولان و در عمل محقق سازد.

همچنین برخی از اهداف کمی هم با اینکه برخوردار از شاخص‌های کمی هستند، با این حال تاکنون رصد و بررسی دقیقی در مورد آنها نشده است.

به عنوان مثال تعمیم دوره پیش‌دستانی به ویژه در مناطق محروم یکی از همین اهداف بوده که هنوز مشخص نیست چه تعداد کودک کستان ذیل اهداف سند در مناطق محروم و کمتر برخوردار ایجاد شده یا قرار است تا پایان سال به چه تعداد برسد.

سند تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت اگر چه سندی جامع و کامل بوده است، اما همواره نیاز به تعالی و رشد دارد و تحقق صدرصدی آن هدف همیشگی نظام تعلیم و تربیت است، اما به نظر می‌رسد بدون برطرف کردن نقاط ضعف و بدون عمل به سند توصیه رهبری در خصوص سند، هیچ گاه به سطح سند مسیر اجرا از ایستگاه‌های ابتدایی عبور نخواهد کرد.

اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش پنج توصیه خطاب به مسئولان بیان کردند: «اول، سند تحول به صورت مستمر تکمیل و به‌روزرسانی شود»، «دوم، از سند تحول حمایت قاطع و به‌اجرای آن کمک شود»، «سوم، برای سند تحول که سندی متقن و خوب است بدیل و رقیبی درست نشود»، «چهارم، نقشه راه دقیق اجرای سند تحول از ستاد تا مدارس، تهیه و در دولت و مجلس از آن حمایت شود» و «پنجم، در نقشه راه، شاخص‌های قابل اندازه‌گیری معین شود که بر اساس آنها پیشرفت اجرای سند دائماً رصد شود» که به تفکیک هر کدام از آنها مورد بررسی قرار گرفته است.

پنج توصیه رهبر معظم انقلاب در خصوص سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در دیدار با معلمان و فرهنگیان سر اسر کشور، ناظر به اشکالات موجود در سند و موانع اجرای آن است که بررسی آن، موضوع این گزارش است. سند تحول بنیادین، دهمین سال اجرای خود را طی می‌کند اما آنگنان که باید و شاید به اهداف خود نرسیده است. این در حالی است که این سند، چهار دولت، سه رئیس‌جمهور، هفت وزیر و سه سرپرست وزارت آموزش و پرورش را به خود دیده است. جمعی از معلمان و فرهنگیان سر اسر کشور با اشاره به وضعیت

راه اجرای این راهکار سند حمایت می‌کردند، شاهد تأخیر در اعمال رتبه‌بندی و واریز دیر هنگام حقوق اسفند فرهنگیان نبودیم و این مسئله به استعفای یوسف نوری منجر نمی‌شد.

برای سند تحول که سندی متقن و خوب است، بدیل و رقیبی درست نشود

شاید موضوعی که در خصوص اجرای سند تحول کمتر به آن توجه می‌شود، همین مسئله رقیب‌تراشی است. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در حال حاضر در کشورمان را به فقرا می‌برد، چه بسا که در این سال‌ها هم برده است! متأسفانه مسئولان تصور کرده‌اند اگر فقط کارگاه‌های ضمن خدمت برای معلمان بر گزار کنند، همین کافی است و خطاهای پیش‌آمده در این زمینه را محو خواهد کرد.

اگر این سند به درستی اجرا می‌شد، مدارس در حل مشکلات چه نقشی می‌توانستند ایفا کنند؟

وقتی صحبت از آن می‌شود که مدارس باید محور پیشرفت محله باشند و حل مسائل محله در مدرسه بیان شود، یعنی اینکه اگر با بحران آب و کمبود منابع آبی درگیر هستیم، نقش مدرسه را نیز در حل این مسئله مشخص کنیم یا اگر یکی از

تمام اجزا و مؤلفه‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی هماهنگ با آنها بوده و همه سیاستگذاران از کارگزاران نظام ملتزم و پایبند به آنها باشند. با این حال اعمال برخی سیاست‌ها و دستورات در نظام اجرایی کشور گاه بر خلاف مسیر تحقق سند بوده و مانعی در راه رسیدن به اهداف سند است.

برخی از کارشناسان معتقدند تعدادی از بخش‌های سند انتظار دولت‌ها آموزش و پرورش متفاوت با اهداف و چشم‌اندازهای سند تحول است. در این زمینه لازم است نهادهایی همچون هیئت دولت، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی آموزش و پرورش همه سیاست‌های فرهنگی ابلاغی

بخش از سند را تأمین می‌کنند. **آیا اقدام قابل دفاعی در اجرایی‌سازی سند تحول بنیادین انجام شده است؟**

شاید در زمینه تحول در بخش‌های مختلف آموزش و پرورش، اقدامات خوبی انجام شده باشد اما این بخش‌ها مثل چرخ‌دنده هستند که یکدیگر را تکمیل می‌کنند اما از آنجا که ارتباط مشخصی باهم ندارند و کاملاً جزیره‌ای رفتار می‌کنند، نتیجه خوبی دیده نمی‌شود. آنچه امروز در قرارگاه اجرایی‌سازی باید اتفاق بیفتد، نقش‌فرهنگی آموزش و پرورش برای تنظیم‌گری معاونت‌ها، جشنواره‌ها، رویدادها و بخشنامه‌های خوب است تا اتصالی بین بخش‌های مختلف برقرار شود.

به نظر شما سند تحول بنیادین به خوبی برای مدارس و جامعه فرهنگی تبيين شده است؟

نه اصلاً. متأسفانه حسن اضطرابی برای معلمان در ایجاد سند تحول بنیادین ایجاد نشده است، به همین دلیل این سند برای بخش قابل توجهی از معلمان و خانواده‌ها مسئله مهم و جدی نیست و اصلاً آن را راهگشا نمی‌دانند. وقتی اجرایی‌سازی سند را در سندخوانی خلاصه کرده‌ایم، چه توقعی داریم که معلمان نسبت به اجرایی‌شدن این سند توجهی داشته باشند؟ نقش معلم را در نوشتن و نگارش سند تحول بنیادین جدی نگرفتند و حتی نظر آنها را نپرسیدند. با این اوصاف مشخص است که این سند به خوبی اجرا نمی‌شود.

با توجه به همه واقعبیت‌های موجود، راه‌حل برون‌رفت از این وضعیت چیست؟

اول، باید قرارگاه اجرایی سند تحول بنیادین جایگاهی چون قرارگاه ستاد تحول دولت داشته باشد، یعنی همه معاونت‌ها و ارکان آموزش و پرورش به قرارگاه پاسخگو باشند نه اینکه قرارگاه صرفاً دنبال جمع کردن ایده‌ها باشد. قدم بعدی این است که ستاد شورای عالی انقلاب فرهنگی بین قوا و نهادها تنظیم‌گری ایجاد کند. سوم، قوانین مناسب و مؤثری از طریق مجلس وضع شود و چهارم، باید فناوری‌های مناسب برای مدارس تولید شود تا آنها بتوانند سند تحول بنیادین را به درستی پیاده‌سازی کنند.

نقش دستگاه‌های بالادستی آموزش و پرورش که فرآیندهای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است. این تصور که آموزش و پرورش به عنوان یک رکن بتواند این سند را اجرایی‌سازی کند، تصور اشتباهی است. شورای عالی انقلاب فرهنگی باید رسالت‌ها را بین صداوسیما، وزارت ارشاد، سازمان امور مساجد و آموزش و پرورش توزیع کند و به تناسب به اجرایی‌سازی مأموریت‌ها نظارت داشته باشد. علاوه بر آن، نباید این سند منحصر در قرارگاه تحول سند بنیادین آموزش و پرورش باشد، هر چند ایجاد یک قرارگاه برای اجرایی‌سازی این سند اتفاق خوبی بوده است اما قرار گرفتن آن در انحصار یک مدارس آثار نامطلوبی دارد. آنچه امروز باید اتفاق بیفتد، این است که رسالت قرارگاه سند تحول به جای «تولید ایده» باید «تمرکز بر ستاد وزارتخانه» باشد تا بررسی کند که بخشنامه‌ها، پروژه‌ها و اجرایی در مدارس، جشنواره‌ها و رویدادها کدام

در حالی که سند تحول بنیادین در این سال‌ها باید به درستی اجرا می‌شود، اما تنها در حد شعار باقی مانده است، مسئولان تصور کرده‌اند با سندخوانی، سند تحول بنیادین اجرا می‌شود، اما این تصور غلطی است که آموزش و پرورش در کشورمان را به فقرا برده است

۱ سند تحول به صورت مستمر تکمیل و به‌روزرسانی شود یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش، ایجاد قابلیت اصلاح و به‌روزرسانی آن در بازه‌های زمانی پنج‌ساله است. حمیدرضا حاجی‌بابایی، وزیر وقت آموزش و پرورش که آغازگر اجرای این سند بود، اردیبهشت سال ۱۳۹۱ وعده داد این سند قطعاً هر پنج سال بازنگری خواهد شد.

همچنین مهدی نویدادهم، دبیر کل وقت شورای عالی آموزش و پرورش در سال ۱۳۹۴ بر مسئله بازنگری این سند در هر دوره پنج‌ساله تأکید کرده و گفته بود: به دنبال این خواهیم بود که چه کارهایی در سال‌های ۹۴، ۹۵ و ۹۶ باید انجام شود و سازمان‌ها، نوع فعالیت، زمانبندی و مجریان هم مشخص شده است تا چگونگی انجام کارها را به عنوان نقشه راه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش دنبال کنند. این مقامات البته دیگر مسئول نیستند و مسئولان پس از آنها نیز هیچ‌گاه به صورت رسمی اقدامی برای تغییر و بازنگری در سند نکردند.

در یکی از آخرین اظهارنظرها در خصوص بازنگری در سند تحول نیز علی پارسائیان، مشاور وزیر در اجرایی‌سازی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش اسفند سال گذشته در نشست خبری گفته بود: طبق خود سند باید هر پنج سال این سند بازنگری شود اما متأسفانه تاکنون سند بازنگری نشده است. ما هم پیشنهاداتی برای بازنگری به شورای عالی آموزش و پرورش دادیم و این موضوع در شورادر دست بررسی است، البته حداقل ۹۰ درصد نیازهای ما هنوز هم با اجرای همین سند برطرف می‌شود.

۲ از سند تحول حمایت قاطع و به‌اجرای آن کمک شود سند تحول بنیادین آموزش و پرورش یک سند بالادستی و جامع برای آموزش و پرورش است. این سند آنگنان سر و گسترده است که مطالعه سریع آن می‌توان به وضوح دریافت که اجرای آن به تنهایی از عهده آموزش و پرورش ساخته نیست.

به عنوان مثال بهینه‌سازی نظام پرداخت، میبئی بر شایستگی‌ها و بر اساس رویکرد رقابتی به عنوان راهکار ۱- ۱۲ در سند تحول مطرح شده است که می‌توان از قانون رتبه‌بندی معلمان به عنوان قانونی برای تحقق این راهکار اشاره کرد. مشخصاً اجرای قانون رتبه‌بندی معلمان بدون حمایت و همکاری هیئت دولت، مجلس، سازمان برنامه‌بودجه و سازمان امور اداری و استخدامی ممکن نبوده و نیست. چه بسا اگر یاد‌های یادشده قوی‌تر یا یکدیگر همکار و از آموزش و پرورش در

بیش از یک دهه از تصویب «سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش» در شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌گذرد؛ سندی که قرار بود چشم‌انداز اصلی تحول در آموزش و پرورش و نظام تعلیم و تربیت کشور قرار گیرد اما میزان اجرایی‌شدن آن تاکنون رضایت‌بخش نبوده است. به منظور بررسی چرایی اجرایی‌نشدن این سند، «جوان» با علی فلاحتکار، دبیر جمعیت فرهنگیان جوان گفت‌وگو کرده است.

آقای فلاحتکار به نظر شما چرا سند تحول بنیادین بعد از یک دهه همچنان از نظر اجرایی وضعیت مطلوبی ندارد؟ یکی از مسائل مهمی که در سند تحول بنیادین باید کار می‌شد و رهبر معظم انقلاب هم در دیدار اخیر خود با جمعی از معلمان و فرهنگیان سراسر کشور بر آن تأکید کردند، بحث بازبینی در سند تحول بنیادین است. بیش از یک دهه از تدوین سند گذشته اما این سند هنوز بازنویسی و بازبینی نشده است. نکته بعدی اینکه سند تحول بنیادین، سند بالادستی است و باید ضمانت اجرایی داشته باشد. در حال حاضر، نبود ضمانت اجرایی برای انجام این سند مشکلات زیادی را ایجاد کرده است. همچنین تحول در تربیت و تحول در مدارس باید همه سازمان‌ها و نهادهای تربیتی را درگیر خود کند. هر چند محور اصلی تحول در تربیت، آموزش و پرورش است اما ارکان مختلف دیگری نیز در اجرایی‌شدن سند تحول بنیادین اثرگذار هستند، مثل سازمان صداوسیما و تمام مجموعه‌های تربیتی که شبیه مدرسه هستند، باید در کنار آموزش و پرورش برای خودشان نقش اثرگذاری در تحول در تربیت قائل شوند، اما می‌بینیم که هیچ کدام از این ارکان نامبرده نسبت خودشان با آموزش و پرورش را برای اجرایی‌سازی سند، تعیین نکرده‌اند. بدتر اینکه هیچ کدام از آنها در این خصوص پاسخگو نیستند. این در حالی است که هر کدام از این نهادها، مدعی هستند سند را اجرا می‌کنند و البته آموزش و پرورش هم چنین ادعایی را دارد، اما شاخص کمی برای اینکه بتوانیم تشخیص بدهیم چند درصد از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش اجرا شده است، در دست نیست.

گفت‌وگوی «جوان» با محمود فرشیدی، وزیر آموزش و پرورش دولت نهم درباره راهکار اجرایی شدن سند تحول بنیادین

راه میانبر این است سند به زبان ساده بیان شود

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به دلیل غفلت و اهمال مدیران در نظام تعلیم و تربیت کشور به یک سند معطل تبدیل شده است. به منظور چرایی بایگانی شدن این سند و راهکار اجرایی‌شدن آن «جوان» با محمود فرشیدی، وزیر آموزش و پرورش دولت نهم گفت‌وگو کرده است.

چرا سند تحول بنیادین به جای اجراسازی بایگانی شد؟

مستولانی که باید تا امروز سند تحول بنیادین را اجرا می‌کردند، اعتقادی به اجرای آن نداشتند و این سند را بایگانی کردند. بدتر اینکه طی این مدت آن را تحریف کردند و با نوشتن آیین‌نامه‌های اجرایی در آموزش و پرورش که متضاد با اهداف سند بود، به آن ضربه زدند. متأسفانه ترکیبی از افراد در شورای عالی آموزش و پرورش وجود دارد که تفکر غربی دارند و این مسئله، کار را برای اجراسازی اصل سند تحول، سخت‌تر کرده است. از طرفی نظام بوروکراسی و اداری ساختار وزارت آموزش و پرورش با هرگونه تحول در نظام اداری مخالفت می‌کند و تا وقتی که این ساختار به این معنا وجود دارد و افرادی که تا به حال مسئولیت اجرای سند را داشتند و آن را انجام ندادند، به سر کار باشند، سند تحول بنیادین عملیاتی نمی‌شود.

عده‌ای اصرار بر خصوصی‌سازی آموزش و پرورش دارند. نظر شما در این رابطه چیست؟

آموزش و پرورش امری حاکمیتی است و قابل واگذار نیست و مسئول آن دولت و حکومت است. همان‌طور که رهبر معظم انقلاب در دیدار اخیرشان با معلمان بر شأن حاکمیتی آموزش و پرورش تأکید کردند، نمی‌توان این بخش را واگذار کرد، اما تفکر غربی حاکم بر سیستم آموزش و پرورش به برون‌سپاری آن، یعنی واگذاری آموزش و پرورش به بخش خصوصی اصرار می‌ورزد. این کار، نوعی تحقیر معلمان است چون اختیار کار را عزل یا نصب کند. علاوه بر آن عده‌ای، اصرار به تشکیل شورای نظام معلمی دارند که در آن معلمان، مؤسسه‌های را تشکیل دهند و خود معلمان را گزینش کنند و بر کارهای شان نظارت داشته باشند و در صورت لزوم هم خودشان معلمی را اخراج کنند. اینها از جمله مواردی است که اجرای سند تحول بنیادین را به حاشیه برده و موانع سر راه شده است.

به نظر شما اصلی‌ترین راهکار برای اجرایی شدن سند تحول بنیادین چیست؟

باید یک باور جدی در بین مسئولان عالی‌رتبه آموزش و پرورش در ارتباط با اجرای سند تحول بنیادین ایجاد شود چراکه اجرای تحول، مردان تحول‌گرا نیاز دارد. اگر کسانی که می‌خواهند تحول ایجاد کنند، خودشان لیبرال باشند، نمی‌توانند این کار را انجام دهند، بنابراین مهم‌ترین مسئله این است که در وزارتخانه مردان انقلابی و تحول‌گرا وجود داشته باشد. در این خصوص هم دولت و هم مجلس باید حمایت کنند تا این سند مهم اجرا شود، حتی رسانه‌ها به خصوص صداوسیما باید پای کار بایند چراکه یکی از ابعاد مورد توجه در سند، نقش رسانه‌ها در تعلیم و تربیت است و به آن تأکید شده است، بنابراین باید رسانه‌ها برای تبیین سند تحول ورود پیدا و با کمک طراحان اصلی سند تحول، آن را به زبان ساده مطرح کنند و توضیح بدهند که اگر سند تحول اجرا شود، چه اتفاقاتی می‌افتد.

راه میانبر برای اجرایی شدن این سند سراغ دارید؟

راه میانبر این است که این سند به زبان ساده بیان شود، حتی من معتقدم به موازات اقداماتی که از سوی مسئولان باید انجام شود که سال‌ها انجام نشده است، یک اقدام هم از سمت مدارس و معلمان انجام شود، به این صورت که برای آنها یک جزوه نوشته شود تا سند تحول بنیادین را به زبان ساده بیان کنند، هم به صورت خلاصه و هم به صورت شفاف و قابل فهم تر بیان شود. همچنین معلمان دوره ضمن خدمت در ارتباط با سند تحول بنیادین ببینند. این بخش‌ها از تأکیدات مقام معظم رهبری است. اینکه معلمان باید با سند آشنا شوند تا خودشان دست به کار شوند و بخشی از کارها را خودشان انجام دهند. همان‌طور که امروز در برخی از مدارس کارهای خیلی خوبی برای اجرای سند در حال عملیاتی شدن است.

مستولانی که باید تا امروز سند تحول بنیادین را اجرا می‌کردند، اعتقادی به اجرای آن نداشتند و این سند را بایگانی کردند. بدتر اینکه طی این مدت آن را تحریف کردند و با نوشتن آیین‌نامه‌های اجرایی در آموزش و پرورش که متضاد با اهداف سند بود به آن ضربه زدند